

**Sayın Valim,
Sayın Başkan,
Meclisimizin Değerli Üyeleri,
Meclisimizin Saygıdeğer Onur Üyeleri,
Değerli Misafirler ve
Kıymetli Basın Mensupları,**

Aralık ayı meclis toplantımızda görüşlerimi sizlerle paylaşmadan önce hepinizi şahsım ve Yönetim Kurulumuz adına saygı ve sevgiyle selamlıyorum.

Bu ay, dünya ve Türkiye'deki ekonomik gelişmeleri değerli konuklarımızla birlikte ele alacağız. Hazine eski Müsteşarı Sayın Mahfi Eğilmez, Dünya Gazetesi yazarları Sayın Hakan Güldağ ile Sayın Dr. Şeref Oğuz ve Habertürk Gazetesi yazarı Sayın Abdurrahman Yıldırım, "2019'u geride bırakırken 2020'de yeni ufuklar" konulu bu ayki meclis toplantımıza katılarak bizleri mutlu ettiniz. Katılımınız için teşekkür ediyorum, hoş geldiniz.

Bugün ayrıca Kütahya ve Şanlıurfa'dan da çok değerli misafirlerimiz var. Kütahya Valimiz Sayın Dr. Ömer Toraman ve Kütahya Ticaret ve Sanayi Odamızın Yönetim Kurulu Başkanı Sayın İsmet Özotraç ile beraberlerindeki heyet bugün bizlere Kütahya'daki yatırım imkanları hakkında bilgi verecekler.

Geçtiğimiz Ekim ayında Oda meclisi olarak ziyaret ettiğimiz Şanlıurfa Ticaret ve Sanayi Odamızın Yönetim Kurulu Başkanı Sayın İbrahim Halil Peltek ve Meclis Başkanı Sayın Ahmet Altun ile Şanlıurfa Ticaret Borsası Yönetim Kurulu Başkanı Sayın Mehmet Kaya da yarın Odamız ev sahipliğinde yapılacak pamuk çalıştayına katılmak üzere bizlerle birlikteler. Sayın Valimize, başkanlarımıza ve beraberlerindeki heyete de hoş geldiniz diyorum.

Yoğun ve titiz bir çabayla hazırlanan 2020 yılı bütçemiz az önce takdirlerinize sunuldu. Değerli Meclis üyelerimize 2020 yılı bütçemizin kabulünde göstermiş oldukları teveccüh için teşekkür ediyor, 2020 yılı bütçemizin Odamıza hayırlı ve uğurlu olmasını diliyorum.

Üyelerimize en iyi şekilde hizmet vermenin ve Odamızın faaliyetlerini etkili ve verimli bir şekilde yürütmenin gayreti içindeyiz. Çalışma programımızdaki hedeflerle, bu yılki bütçemiz arasında bir uyumluluk bulunmaktadır. Bütçemizin hazırlanmasında emek sarf eden Oda personelimize, Genel Sekreterliğimize ve Hesapları İnceleme Komisyonumuza da teşekkür ediyorum.

Şimdi, şirketlerimizi ve kurumlarımızı yakından ilgilendiren güncel bir konuya değinmek istiyorum. Bildiğiniz gibi Kişisel Verilerin Korunması Kanununa uyum kapsamında şirketlerimiz ve kurumlarımız kapsamlı bir hazırlık yapmak durumundalar. Zira, hükümlere uyulmaması durumunda ağır para cezaları söz konusu ve son günlerde bu cezaların uygulanmaya başladığını görüyoruz.

İstanbul Sanayi Odası olarak yaptığımız incelemede, kanunun uygulanması sırasında bazı hukuki suiistimallerin yaşanabileceği ve bu durumun şirketleri ciddi maddi yaptırımlarla karşı karşıya bırakabileceğini gördük. Bu yöndeki raporumuzu Cumhurbaşkanlığımıza ve Adalet Bakanlığımıza sunduk. Ümit ediyoruz ki bu durumu ortadan kaldırmak üzere kanunun uygulanması bir süre ertelenecektir. Ancak, bu erteleme sürecinin, kanunda istismara yol açabilecek durumları gidermek üzere ilgili tüm tarafların katılımı ile çok iyi değerlendirilmesi gerektiğini düşünüyoruz.

Sayın Başkan ve Değerli Meclis Üyelerimiz,

Yıllar ve günler çok çabuk geçiyor. Gelecek günlerin daha iyi olacağı inancıyla yeni bir yıla başlangıç yapmamıza az bir zaman kaldı. Aslında yeni bir yılın yanı sıra yeni bir 10 yıla da ilk adımlarımızı atacağız. Gelecek yılın kendisi kadar 2020-2030 arası dönemde dünyayı, ülkemizi ve biz sanayicileri nelerin beklediğini de hiç kuşkusuz hepimiz merak ediyoruz.

2020 yılının dünyaya, ülkemize barış ve bereket, hepimize sağlık, huzur ve mutluluk getirmesini diliyor, yeni yılınızı şimdiden kutluyorum. Hıristiyanlık inancına mensup sanayici üyelerimizi ve vatandaşlarımızı, Noel Yortuları vesilesiyle en içten duygularıyla tebrik ediyorum. Musevi üyelerimizi ve yurttaşlarımızı 22 Aralık'ta başlayan Hanuka Bayramı vesilesiyle en kalbi duygularıyla tebrik ediyorum.

Özellikle vurgulamak isterim ki; biz sanayicilerin, 2020'yi karamsar ve edilgen bir konumda karşılamak gibi bir lüksü olamaz. Aslında böyle bir tutum sanayicinin doğasına da aykırıdır. Yeni yıl, biraz da insanın geride bıraktığı yılların hesaplaşmasıdır. Şu kural hiç şaşmadan hep işler: Sebepler değişmiyorsa sonuçlar her zaman aynı kalır. Geride kalan yılı sevmediyse sebepini iyi araştırmalıyız. Ne yılın, ne ayların, ne de günlerin suçu var.

Sanayici; yanlış ve suçu doğru yerde arayan, uzun vadeli düşünen, geleceğe iyimser bakan, taşın altına elini koyarak risk alan, toplumun refahını; aş, iş üretmeyi kendisine öncelikli görev edinmiş bir ekonomik aktördür.

İşte bu ulvi görev anlayışımız eşliğinde İstanbul Sanayi Odası olarak, zorlu 2019 yılını başta bakanlıklarımız olmak üzere çözüm ortağımız tüm paydaşlarımızla etkili bir diyalog ve işbirliği anlayışı eşliğinde sorunlarımıza çare ve çözümler arayarak geçirdik. Meclis Başkanlık Divanımız'ın ve siz değerli meclis üyelerimizin desteğini bu süreçte hep yanımızda gördük. Sizlere burada özellikle teşekkür ediyorum.

Sayın Başkan ve Değerli Meclis Üyelerimiz,

Ana Gündem Maddemizle ilgili görüş ve önerilerimi şimdi sizlerle kısaca paylaşmak istiyorum.

2019 yılı dünya açısından belirsizliğin ve stresin oldukça yükseldiği bir yıl oldu. Dünyanın en büyük iki ekonomisi ABD ve Çin arasındaki ticaret gerilimi, karşılıklı misillemelerle körüklenen bir savaşa dönüştü. Küresel ticaret hacmi daraldı, ekonomik güven ve yatırımlar oldukça zayıfladı.

En az savaşın tarafları kadar, başta Avrupa Birliği, Japonya ve diğer Asya ekonomileri olmak üzere dünyanın pek çok ülkesi bu savaştan olumsuz etkilendi. Büyümeyi sınırlayıcı etkileri ortaya çıktıkça ticaret savaşlarında kazananın olmadığı da daha iyi anlaşıldı.

2019'da dünya için kördüğüm haline gelen bir diğer konu da Brexit oldu. 3,5 yıldır İngiltere ekonomisini kilitleyen, başta AB olmak üzere bütün dünya için de büyük bir belirsizlik yaratan Brexit'in, bu ay yapılan erken seçimlerin ardından Ocak 2020 sonunda gerçekleşeceği artık kesinleşmiş durumda. Ne var ki, geçiş süreciyle ilgili pek çok belirsizlik var.

Ticaret savaşı ve Brexit belirsizliğinin yarattığı aşağı yönlü riskler nedeniyle son bir yıl içinde küresel ekonomik büyüme beklentileri sürekli olarak düşürüldü. 2019'da dünyanın yaklaşık yüzde 3 ile küresel kriz sonrası en düşük büyüme performansını sergilemesi bekleniyor.

Tüm bu negatif gelişmelere karşın, yılın sonlarına doğru ekonomik aktivite göstergelerinde bir miktar toparlanma görülmesi küresel yavaşlamada en kötünün geride kalmış olabileceği konusunda umut yaratıyor. Ancak yine de 2019'a damga vuran temel belirsizliklerin ortadan kalktığını söylememiz zor. Her gün hangi coğrafyadan, nereden geleceği belli olmayan muhtelif sürprizlere çok açık bir dünyada yaşıyoruz.

Hepimiz biliyoruz ki ABD'de seçimlerin olduğu yıllar, dünya siyaseti açısından çok önemli. 2020'de yapılacak seçim sadece ABD için değil, ticaret savaşı, bölgesel gerilimler ve iklim değişikliği politikaları gibi pek çok alanda belirleyici olacak.

Bunun dışında Avrupa'nın kendi içinde yaşadığı siyasi ve sosyal çalkantılar, Almanya'da mali genişleme tartışmaları, Fransa'daki toplumsal hareketlilik vb. pek çok faktör yakından izlenecek. Ayrıca Ortadoğu denklemi başta olmak üzere dış politika gelişmeleri de iş dünyası ve sanayimiz açısından temel fırsat ve riskler arasındaki yerini koruyacak.

Sayın Başkan ve Meclisimizin Değerli Üyeleri,

Dünyadaki ana eğilimleri kısaca ele aldıktan sonra ülkemize dönecek olursak; 2019, yaşadığımız derin finansal dalgalanmanın ardından ekonomik dengelenmeyi sağlamaya çalıştığımız zor bir yıl olarak hafızalara kazındı. Bu süreçte, en büyük kazanımımız hiç kuşkusuz döviz kurları, enflasyon ve faizlerde sağladığımız olumlu geriye gidiştir.

Nitekim döviz kurları, 2019 yılının hemen hemen tümünde yüksek oynaklıklardan kurtulup belirli bir istikrar bandına oturdu. Türk Lirasına olan güven tekrar toparlanmaya başladı. Enflasyon henüz kalıcı olarak tek haneli rakamlara ulaşamamış olsa da yüzde 10'lar bandına kadar geriledi.

Merkez Bankası politika faiz oranı yüzde 24'ten 12'lere indirilirken, piyasa faizlerinde de önemli bir geri çekilme yaşandı. Bütün bunlar finansal istikrarı bozan birçok unsurun 2019'da önemli ölçüde toparlandığını ortaya koyuyor.

Öte yandan, yatırım tarafında halen zayıflıkların sürdüğünü görüyoruz. Bu durum, önümüzdeki dönemde yatırım ortamının iyileştirilmesini ve güvenin kalıcı olarak sağlanmasını en temel önceliğimiz haline getiriyor.

2019'un dikkat çekici bir özelliği de uzun yıllardan sonra cari fazla kavramının yeniden lügatimize girmesidir. Bu bağlamda 2019'daki cari fazlanın 2020'deki beklenen büyümedeki hareketlenmeyle birlikte sınırlı bir cari açığa dönüşmesi bekleniyor.

Dolayısıyla önümüzdeki dönemde almamız gereken en önemli viraj, büyüme ile cari açık arasındaki bu ikilemi çözecek adımları atmak olacaktır. Bunun da yolu her zaman söylediğimiz gibi ihracata dayalı, nitelikli, yüksek katma değer ve teknoloji odaklı üretim yapısına dönüşümden geçiyor.

Sayın Başkan ve Meclisimizin Değerli Üyeleri,

Burada bir öz eleştiri yapmak gerekirse; geçmişte kamu, özel sektör ve bireyler olarak kaynaklarımızı pek doğru şekilde kullanamadık. Belki o dönemde aşırı kaynak bolluğu bizi bu yanılaşa sevk etti. Ama bugün o bolluğun olmadığı bir dönemdeyiz. Önemle ifade etmek isterim ki artık hep birlikte kaynaklarımızı daha doğru ve verimli kullanmalıyız.

2020’de Türkiye ekonomisi için bir diğer önemli başlığın da ihracat olacağını düşünüyoruz. Hepimizin bildiği üzere küresel ekonomideki yavaşlama ve komşu pazarlarımızdaki istikrarsızlıklar ülkemizin ihracat potansiyelini sınırlıyor.

Bu noktada ihracatımızın katma değer yapısı ve rekabet gücü özel bir önem kazanıyor. Zira ihracatımız miktar olarak artmasına rağmen değer olarak düşüyor. Kilo başına ihracat değerimizin 1,5 doların altında olduğunu düşünürsek rekabet edebilmemiz için sürekli olarak kendimizi yenilememiz, yapacağımız yatırımlarla ihracatımızın bilgi ve teknoloji yoğunluğunu artırmamız gerektiği açık.

Yine her ne kadar şu an 200’den fazla ülkeye ihracat yapabiliyor olsak da, ihracatımız içinde az sayıda ülkenin ve ürünün çok yüksek ağırlığı bulunuyor. Orta vadede ihracatın ekonomiye

kaliteli katkısını sürdürebilmemiz için sektörel ve coğrafi çeşitlenmeyi artırarak az sayıda ihracat kalemine olan bağımlılığımızı azaltmak zorunda olduğumuzu da unutmamamız gerekiyor.

Yeni yılda dikkate almamız gereken başka önemli hususlar da var. Şimdi bunlara değinecek olursam: Ülkemizin risk primi açısından yakından izlenen CDS'in kalıcı ve sağlıklı olarak 150-200 bandına inmemesi düşündürücüdür. Yine 50'li bantlarda takılıp kalan tüketici güven endeksi ve artmayan varlık fiyatları da üzerinde durmamız gereken en önemli başlıklar olarak dikkat çekiyor.

Diğer taraftan somut analiz ve verilere dayanarak kamuoyu ile paylaştığımız İSO Türkiye İmalat PMI yaklaşık iki senedir eşik değer olan 50'nin üzerine çıkamıyor. Yine her ay açıkladığımız İhracat İklimi Endeksi verileri, ülkemizin önemli dış pazarlarının ivme kaybettiğini ve önümüzdeki dönemde ihracatçılarımızı zorlayabileceğini gösteriyor. Belirttiğim bu verilerin üzerinde de önümüzdeki dönemde dikkate düşünmeliyiz.

Bu vesileyle İstanbul Sanayi Odası olarak sanayi sektörüne yol gösterme ve geleceği şekillendirme vizyonumuzdan yola çıkarak iki yeni adım daha attığımız bilgisini sizlerle paylaşmak istiyorum. 2020'den itibaren İSO Türkiye İmalat PMI verilerinin yanı sıra PMI verilerini sektörler bazında da ölçecek bir çalışmanın arifesindeyiz. Ayrıca çok önem verdiğimiz ve heyecan duyduğumuz bir diğer çalışma olan İSO Türkiye Yatırım İklimi Endeksi çalışmamızın hazırlıklarını da tamamlıyoruz.

Ana gündem maddemizle ilgili sözlerimi noktalamadan önce bir konuya daha değinmek istiyorum. Bildiğimiz üzere son zamanlarda üzerinde çok düşünülmeden, kısa vadeli bakış açısıyla birtakım kararlar alınıp, üzerinden fazla zaman geçmeden bu kararlarda değişiklikler yapılıyor. Bu da farklı kesimler üzerinde farklı tedirginlikler yaratıyor. Söz konusu tedirginliklerin önlenmesi ve güven duygusunun geliştirilebilmesi için karar alma süreçlerinin uzun vadeli, planlı ve farklı senaryoları gözeten bir anlayışla yürütülmesi gerektiğini düşünüyoruz.

Bugün ekonomiye daha geniş bir perspektiften bakıldığı bir dönemdeyiz. Finans, para, faiz, merkez bankası gibi konuların çok ötesinde, insanların artık gelir dağılımı, refah, mutluluk, nüfus, göç, çevre gibi sorunları daha fazla konuştuğunu görüyoruz. Özellikle iklim değişikliği, çevre ve sürdürülebilirlik konularında farkındalık oldukça artmış durumda.

Diğer taraftan, dünyayı farklı okuyan ve anlayan, duyarlılık ve sorumluluk sahibi büyük bir genç kitle geliyor. Geleceğimize damga vurup şekillendirecek olan bu neslin eğilimlerini iyi anlamalıyız. Uber, AirBnB gibi girişimler sayesinde son yıllarda oldukça popüler bir kavram var: **Paylaşım ekonomisi**. Gençlerin çok ilgi gösterdiği bu ekonomiye bazıları, “dayanışmacı tüketim” diyor, bazıları da “dayanışmacı ekonomi” adını veriyor. Bu gelişmenin; üretim tarzımıza, iş hayatımıza etkileri konusunda daha fazla kafa yormamız gerektiğini burada vurgulamak istiyorum.

Sayın Başkan, Değerli Meclis Üyelerimiz ve Kıymetli Misafirlerimiz,

Yeni yıl, yılın yenilenmesi değil insanın yenilenmesidir aslında. Böyle bir anlayış eşliğinde önümüzdeki dönemde sanayiciler olarak bizler de gelecek nesillere yaşanabilir bir ülke ve dünya bırakabilmek için daha çok çaba göstermeliyiz.

Bu duygu ve düşünceler eşliğinde sözlerimi noktalarken; hepinizi tekrar saygı ve sevgiyle selamlıyorum.